

УДК 061.3(100):62-83-52

ДО ЮВІЛЕЮ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА

Н. О. Гордієнко, Ю. О. Алексєєва, Д. Й. Родькін

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна. E-mail: natalya.gordyenko@gmail.com

Показано, як кафедра «Системи автоматичного управління та електропривод» Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського включилась у підготовку до святкування 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка. Підкреслено, що на суто технічній кафедрі можливе проведення заходів гуманітарної спрямованості, що сприяє розширенню кругозору співробітників кафедри, студентів, розвитку почуття патріотизму, гордості за свою країну.

Ключові слова: музей, ювілей, Кобзар, велетень вітчизняної культури.

К ЮБИЛЕЮ ТАРАСА ГРИГОРЬЕВИЧА ШЕВЧЕНКО

Н. А. Гордиенко, Ю. А. Алексеева, Д. И. Родькин

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского
ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина. E-mail: natalya.gordyenko@gmail.com

Показано, как кафедра «Системы автоматического управления и электропривод» Кременчугского национального университета имени Михаила Остроградского включилась в подготовку к празднованию 200-летия со дня рождения Т.Г. Шевченко. Подчеркнуто, что на сугубо технической кафедре возможно проведение мероприятий гуманитарной направленности, что способствует расширению кругозора сотрудников кафедры, студентов, развитию чувства патриотизма, гордости за свою страну.

Ключевые слова: музей, юбилей, Кобзарь, великан отечественной культуры.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. 9 березня 2014 року виповнилося 200 років від дня народження славного сина українського народу, видатного поета, художника, громадського діяча Т.Г. Шевченка. Безперечно, це одна з найграндіозніших постатей нашого народу, чия літературна спадщина вважається основою української літератури й багато в чому літературної української мови. Ми щиро захоплюємося високим образом Кобзаря, його громадянською принциповістю й моральною чистотою, відданістю правді та свободі. Важко переоцінити значення творчості Тараса Шевченка для української літератури. Це усвідомлює кожен українець, кожен житель України й всього світу, тому що він зробив неоціненний вклад у духовну скарбницю людства й у своїй творчості сягнув на світовий рівень. Цей національний поет глибоко розкрив душевне багатство українського народу, осмислив минуле, сучасне й майбутнє України. Воістину Тарас Григорович Шевченко – великий поет, геній українського народу [1].

Метою даної роботи є прагнення показати, як кафедра «Системи автоматичного управління та електропривод» (САУЕ) Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (КрНУ) включилась у підготовку до святкування 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Оголошення 2014 року Роком Тараса Шевченка свідчить про пріоритетність Шевченківської ідеї в національному гуманітарному просторі. Вся країна, весь світ готувались відзначити цей славетний ювілей. Не залишилась осторонь від підготовки до ювілею і кафедра «Системи автоматичного управління та електропривод». Силами кафедри, її ентузіастів, шанувальників творчості Шевченка був підготовлений невеликий музей, об'єднаний однією назвою «Дорогами Кобзаря». Музей включає в себе вісім планшетів, на яких знайшов відображення життєвий і творчий шлях Тараса Григоровича. З матеріалу, наданого на планшетах, відвідувачі можуть дізнатися про

Шевченка-поета, художника, про його зв'язки з Полтавщиною, висловлювання про нього видатних людей, музеї та пам'ятники, якими народ увічнив пам'ять про велетня вітчизняної культури [1].

Музей Т.Г. Шевченка на кафедрі «Системи автоматичного управління та електропривод».

Тематичні планшети: «Т.Г. Шевченко. У всякого своя доля і свій шлях широкий», «Шевченко-художник», «Вислови відомих людей про Шевченка», «Шевченко і Полтавщина», «Поезія Т.Г. Шевченка», «Музеї Тараса Шевченка», «Пам'ятники Тарасу Шевченку», «Т.Г. Шевченко в кінематографі»

Перший стенд, і основний, присвячено біографії Шевченка, його життєвому й творчому шляху [2]. Він має підзаголовок «У всякого своя доля і свій шлях широкий», який свідчить про неповторність кожної особистості, і творчої особливо. Із цього стенду ми дізнаємося про етапи життя поета: обставини його народження, життя у поміщика Енгельгардта, про його переїзд до Петербурга, знайомство з художником К. Брюлловим і поетом В.А. Жуковським, про зарахування його учнем Академії мистецтв, перші великі літературні твори, подорожі в Україну, вступ до Кирило-Мефодіївського братства, арешт, багаторічне заслання й, нарешті, повернення до Петербурга.

Перший планшет: життєвий та творчий шлях Т.Г. Шевченка

Другий плакат розповідає нам про Шевченка-художника [2]. На ньому ми бачимо періодизацію творчості Шевченка, де представлені перші роботи доакадемічного часу й до заслання [3]:

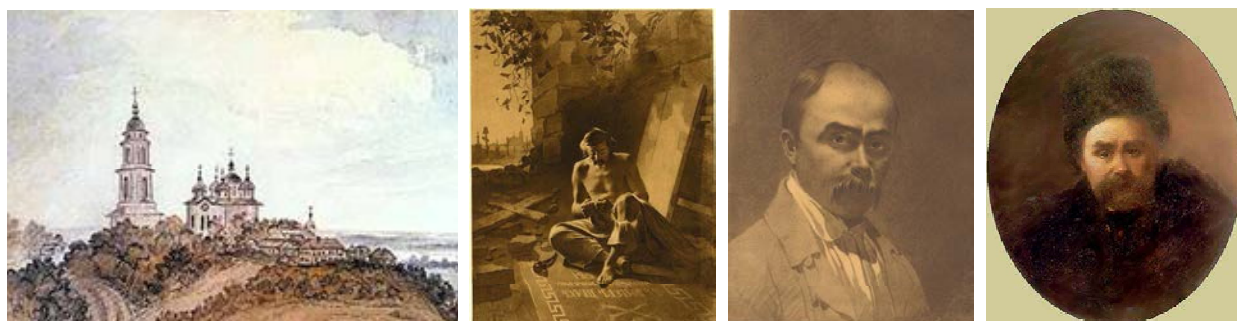
Шевченко-художник.
I період творчості (1830–1847 рр.)

твори років заслання:

II період творчості (1847–1857 рр.)

та роботи, виконані після повернення аж до смерті художника:

III період творчості художника (1857–1861 рр.)

Художня спадщина Тараса Шевченка величезна – збереглось 835 творів, картин, портретів, гравюр на різні теми, написані протягом різних періодів життя великого Кобзаря. Ще понад 270 художніх творів вважаються утраченими.

Потяг до живопису та малювання у Шевченка був із самих ранніх років його життя. Ще будучи зовсім маленьким, Тарас любив розмальовувати крейдою стіни хати, стіл, лавки різними дивними чудернацькими візерунками, також із насолодою малював людей, тварин, пейзажі. Тяга до живопису перетворилась на незгасну пристрасть, Тарас цілеспрямовано шукає у навколишніх селах вчителя-маляра. І знаходить – спершу стає учнем диякона Єфремова, а згодом вчиться малярству ще в багатьох різних майстрів.

1828 року Шевченко стає наймитом Павла Енгельгардта, багатого росіянина дворянського походження. Родина Енгельгардтів входила у четвірку найбагатших українських сімей. Павло Енгельгардт запримітив талановитого хлопця й вирішив зробити з нього свого придворного живописця (тоді то було модно) і спершу взяв його із собою у

мандрівку до Вільно, де Шевченко навчався у професора малювання Віленського Університету Рустемеса. Одна з картин того періоду – «Погруддя жінки», написана простим олівцем у 1830 році, Тарасу тоді було всього 16 років [1, 3].

У 1831 році Енгельгардт разом із Шевченком переїздить до Санкт-Петербургу, тогочасну мистецьку та культурну Мекку Російської імперії. У Петербурзі талановитого хлопця помічають видатні російські художники Карл Брюллов та Василь Жуковський, які спільними зусиллями викупають Тараса із кріпацтва та сприяють його вступу до Петербурзької академії мистецтв, а Карл Брюллов стає вчителем та наставником юного художника.

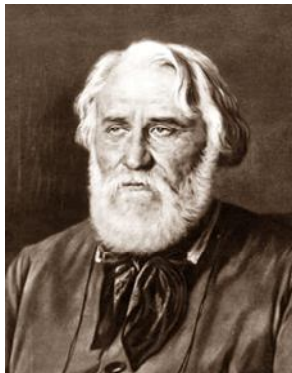
У цей період Тарас знайомиться з творчістю відомих майстрів світового живопису: Рембрандтом, Рубенсом, Ван-Дейком, Веласкесом. А однією із заповітних Шевченкових мрій, якій так і не вдалось здійснитись, було відвідати Італію та познайомитись із великим італійським мистецтвом епохи Ренесансу. Шевченко закінчує академію мистецтв одним із кращих студентів, а його художні твори отримують різні премії та винагороди.

Дивлячись на малюнки, портрети, пейзажі Тараса Григоровича, ми ще раз переконуємося в тому, наскільки видатним художником була ця геніальна людина [3].

Багато відвідувачів музею з подивом дізнаються, що Шевченка, крім наших співвітчизників, класиків української культури і літератури, високо цінували такі письменники та мислителі, як О.І. Герцен, М.О. Добролюбов, І.С. Тургенєв, Б.Л. Пастернак, Дж. Кеннеді й багато, багато інших.

О.І. Герцен

І.С. Тургенєв

Б.Л. Пастернак

Джон Ф. Кеннеді

Для багатьох буде відкриттям, як тісно пов'язаний Шевченко з Полтавщиною, де він відвідав безліч міст і сіл: Пирятин, Лубни, Решетилівку, Ромни, Хорол, Миргород, Старі Санжари, Прилуки й безліч інших місць [1].

Т. Шевченко. «У Решетилівці»

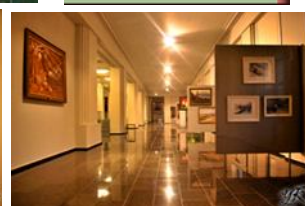
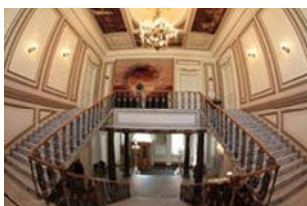

Т. Шевченко. „Будинок
І. Котляревського у Полтаві”

Т. Шевченко. „У Василівці”

А як дбайливо зберігають пам'ять про Шевченка його нащадки, відкривши 16 музеїв, пов'язаних із його життям і творчістю! Причому в Україні розташовано 10 музеїв, решта – далеко за її межами [4].

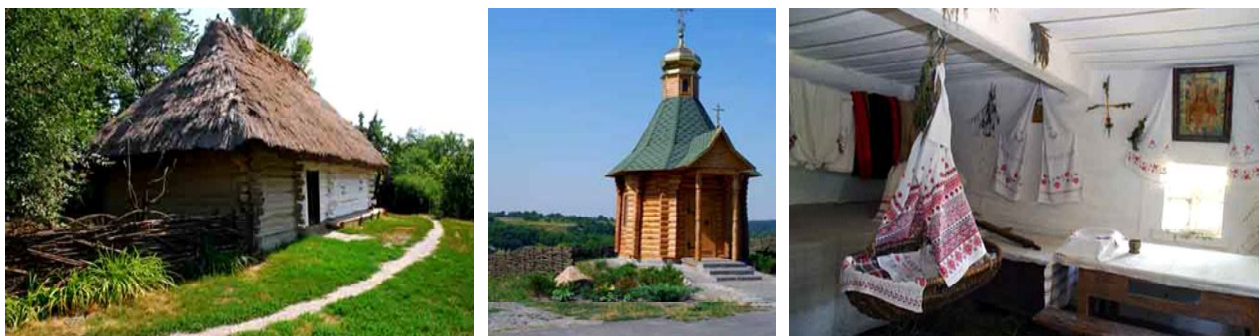
Національний музей Т. Шевченка (Київ)

Музей Т.Г. Шевченка в Каневі

Національний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка» об'єднує три села, в яких пройшли дитячі роки майбутнього письменника: Шевченкове, Моринці, Будище. Саме тут знаходилася садиба батьків Тараса, в якій пройшли його дитячі роки. 1939 р. тут було відкрито музей. Батьківський дім відновлено за малюнками Шевченка, в саду збереглася могила матері. У музеї представлено його особисті речі, перші видання книг, документи, портрети і фотографії.

Музей Т.Г. Шевченка в селі Шевченкове

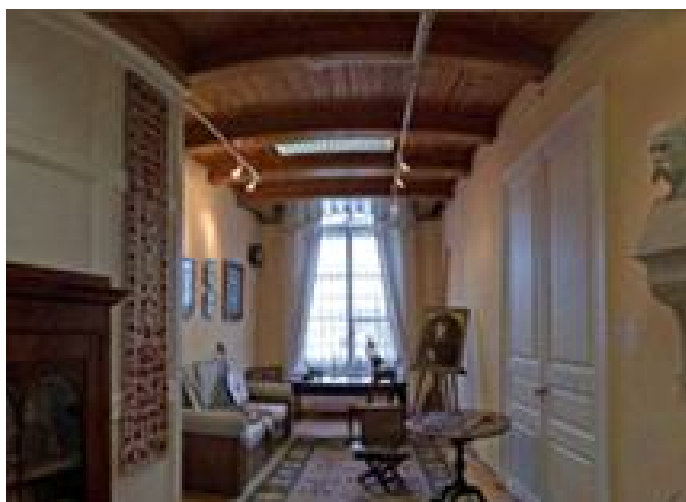
Музей Т.Г. Шевченка в селі Моринці Черкаської області

У Будище Павло Енгельгардт побудував собі маєток 1828 року. Тут козачком одне літо провів Тарас Шевченко. Були в маєтку дендропарк, тіністі алеї, каскад ставків, стародавні дуби. Від колишньої всієї цієї краси залишилися будинок панів і три тисячолітніх дуба. У дуплі одного з них маленький Тарас ховав свої малюнки. Між Шевченковим і Будищем у полі можна розшукати вітряк. Зараз він один, а в XIX ст. їх там було 28.

Кімната-музей Т.Г. Шевченка в селі Будище Черкаської області

Представляє величезний інтерес Музей-квартира Т.Г. Шевченка в Санкт-Петербурзі, відкритий 1964 р. у будівлі Академії мистецтв.

Музей-квартира Т.Г. Шевченка в Санкт-Петербурзі

Саме тут Шевченко працював в останній період свого життя, з 1858 по 1861 рр., створив свої найкращі гравюри. Експозиція знайомить з історією життя й творчістю українського художника та поета. У виставковому залі відтворено обстановку майстерні художника. Серед експонатів – справжні твори графіки Шевченка, копії та репродукції творів живопису всіх періодів творчості, ранні видання його поезії, книги про його життя і творчість. Всього більше ніж 1100 експонатів [4].

Вражає нашу уяву Музей Т.Г. Шевченка, розташований у місті Торонто, що знаходиться у власності та під управлінням Фонду музеїв і меморіальних парків (Taras Shevchenko Museum and Memorial Park Foundation). Фонд є некомерційною організацією, заснованою Асоціацією об'єднань українців Канади (Association of United Ukrainian Canadians), з метою популяризації життя та діяльності Кобзаря. У центрі уваги музею знаходяться експонати, присвячені мистецтву, життю й літературній спадщині засновника сучасної української мови. В експозиції можна побачити численні видання «Кобзаря», яких у колекції музею нараховується більше 100 [5].

Музей Т.Г. Шевченка у м. Торонто (Канада)

Один зі стендів присвячено пам'ятникам Т.Г. Шевченку, що встановлено в усіх обласних центрах України, багатьох містах і селах держави, а також у численних столицях і містах за кордоном (у тому числі в пострадянських державах). Загалом в Україні й світі понад 1100 пам'ятників поету.

м. Харків

м. Київ

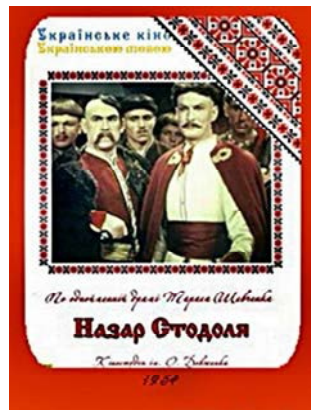
м. Полтава

м. Кременчук

Абсолютно унікальним є матеріал про образ Шевченка, екранізацію його творів у кінематографі.

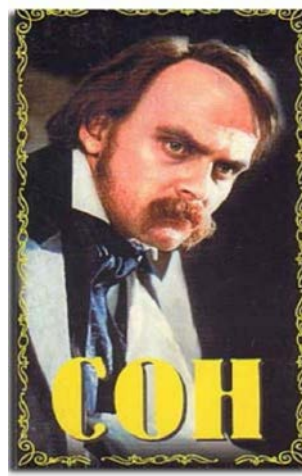
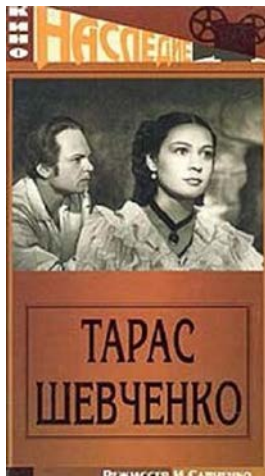

Ми дізнаємося, що за творами Тараса Шевченка поставлено такі фільми, як «Катерина», «Злива», «Коліїщина», «Прометей», «Назар Стодоля», «Лілея», «Наймичка», «Капітанша».

Фільми, поставлені за творами Т.Г. Шевченка

Образ Шевченка створено на екрані в кінокартинах «Маленький Тарас», «Тарас Шевченко», «Сторінка життя», «Сон», «Тарас Шевченко. Заповіт», «Поет і княжна», «Братство».

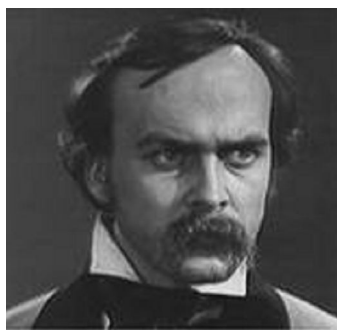
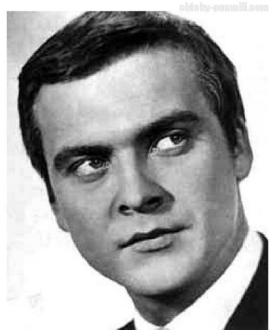
Кінокартини, де створено образ Т. Шевченка

Роль Шевченка зіграли на екрані видатні актори Бучма Амвросій Максиміліанович, Бондарчук Сергій Федорович, Миколайчук Іван Васильович і молодий актор Денисенко Тарас Володимирович:

А.М. Бучма

С.Ф. Бондарчук

І.В. Миколайчук

Т.В. Денисенко

Про поета знято багато документальних, науково-популярних і телевізійних стрічок. Наприклад, фільм режисера І. Місявичюса «Тарас Шевченко» (1984 р.) присвячено життю й творчості Тараса Шевченка. Вірші поета читає народний артист СРСР С.Ф. Бондарчук, фрагменти автобіографії та щоденника – артист Р. Суховерко. У передачі використано малюнки та офорти поета. Фільм «Мій Шевченко» є спробою показати справжнього, живого Кобзаря і при тому без утрати пошани й любові до нього. Згадаймо невеличкий факт з фільму: Шевченко отримував безліч листів від земляків, і всі вони, не змовляючись, називали його «батьком», відчували в ньому щось своє, рідне. Таким він лишився в їхній пам'яті. І не його вина, що певні режими використовували ім'я велетня нації в найбрудніших цілях. «Гра долі» – історія кохання княжни Репніної до Тараса Шевченка. Княжна Варвара Репніна – найдивовижніша й найдуховніша особистість з усіх жінок, які траплялися Тарасу Шевченкові на життєвому шляху. Цей фільм про життя й долю коханої поета, про їхню першу зустріч. Йому було тоді 29 років, а їй 35...

Документальні стрічки про Тараса Шевченка

«Великі Українці» – принципово новий для українського телебачення проект, який поєднує у собі ток-шоу з інтерактивним опитуванням телеглядачів щодо місця й ролі видатних державних і політичних діячів, військових, художників, учених, спортсменів, релігійних діячів тощо у національній і світовій історії. На думку творців картини, Шевченко любив усіх – і нікого. Він жив у чужих будинках, бенкетував на чужих балах, кохав чужих жінок. Вічний жених і нікому не чоловік. Вічна стороння особа, емігрант, чужоземець, кріпак, солдат, художник, поет, він блукав між людьми, усім друг – і нікому не рідний. Його любили усі – і ніхто. Та й сам себе він недолюбляв. Такі думки проходять крізь увесь сюжет документальної стрічки.

Автори фільму «Тарас Шевченко» (2008) акцентували увагу на людських якостях Шевченка. У фільмі йде мова про безладне особисте життя поета, і про його пристрасть до чужих жінок, і про «особливе» ставлення до релігії та Бога. Відносини з жінками – одна з найзаплутаніших сторінок біографії Тараса. Жінки проходили повз, не залишаючи ні згадки, ні сліду. Ставлення Тараса до Бога – це окрема історія. Існує вислів: «Бог не любив Шевченка, Шевченко не любив Бога, так і жили обидва...». Але насправді все було набагато складніше. Православна церква звинувачувала його у богохульстві. Але біблійні мотиви пройшли крізь усю творчість Шевченка: вони є і в його поезії, і в малюнках. Бог Тараса – це насамперед справедливість.

Талант поета, здавалося, був посланий Шевченку зверху. Він сам своє покликання бачив зовсім не в поезії, яка його прославила. «Дивне, однаке, це всемогутнє покликання. Я знав, що живопис – моя професія, мій насущний хліб, – писав Тарас у своєму щоденнику. – І замість того, щоб вивчити його глибокі таїнства, та ще й під керівництвом такого вчителя, яким був безсмертний Брюллов, я складав вірші, за які мені ніхто гроша не заплатив, які в підсумку позбавили мене свободи й які, незважаючи на всемогутню нелюдську заборону, я все-таки потихеньку базграю».

Зрозуміти Шевченка до кінця так ніхто і не зміг, навіть він сам. Він сьогодні так само невловимий, яким був за життя. Він обдурих і мертвих, і живих, і ненароджених...

«Тарас Шевченко. Ідентифікація» – український документальний фільм режисера Сергія Проскурні, що вийшов 2014 року з нагоди відзначення 200-ліття від дня народження Тараса Шевченка.

Крім Києва, зйомки фільму відбувались у Карпатських горах, у степах Бессарабії, у копанках Донбасу, у Чорнобильській зоні відчуження, у кабінеті Зигмунда Фрейда у Відні, на Таймс-сквер у Нью-Йорку та у Гарвардському університеті.

Режисер С. Проскурня так прокоментував актуальність цього документального фільму: «Чим ближче ми до 200-річчя Тараса Григоровича Шевченка, тим актуальнішою стає і все вище виростає проблема ідентифікації Поета, Художника, Артиста у багатомірності цього значення. Існує декілька канонів Великого Кобзаря. Сьогодні не можна визначити, який з них найбільш вбивчий для явища на ймення Тарас – чи радянський, чи новітньо-попсовий. Це стрічка про народні уявлення образу Тараса Шевченка, в яких простий український люд ідентифікував поета з легендарними героями та міфологічними постатями».

Усього у фільмі п'ять сюжетних ліній. Однією з них є робота скульптора Тараса Цюпи над портретом Тараса Шевченка із глини.

Невловимий і не зрозумілий до кінця Шевченко, яким і був за життя,
що зайвий раз свідчить про його велич...

ВИСНОВКИ. До ювілею великого Кобзаря в Україні було випущено пам'ятний знак – медаль Тараса Григоровича Шевченка, якою було нагороджено співробітників кафедри САУЕ, що взяли безпосередню участь у підготовці та виготовленні матеріалів до такого унікального явища, як музей поета на технічній кафедрі. Так високо керівництво університету оцінило їх внесок у надзвичайно важливу, з нашої точки зору, справу.

Сподіваємося, що музей, оформлений та відкритий на кафедрі САУЕ, розширить знання про великого Кобзаря студентів нашого університету, викладачів, абітурієнтів та гостей кафедри. Відвідавши його, не можна не згадати слова видатного українського письменника Івана Франка про велич Тараса Шевченка в історії України: «Він був селянський син і став князем в царстві духа. Він був кріпак і став великою силою в громаді людських культур... Доля переслідувала його ціле життя та не покрила іржею золота його душі, не обернула його любові до людства в ненависть, ані його віри – в розпуку. Та найкращий, найцінніший дар доля дала йому лише по смерті – невмирущу славу і вічну нову насолоду, яку дають його твори мільйонам людських сердець».

ЛІТЕРАТУРА

1. Гордієнко Н.О., Алексєєва Ю.О. До 200-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка. Електромеханічні та енергетичні системи, методи моделювання та оптимізації // Збірник наукових праць XII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених і спеціалістів у м. Кременчук 10–11 квітня 2014 року. – Кременчук: КРНУ, 2014. – С.
2. Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. – К., 2008. – С. 25–29.
3. Яцюк В. Малярство і графіка Тараса Шевченка. – К., 2003. – С. 33–38.
4. Національний музей Тараса Шевченка: альбом. – К., 2002. – С. 51–68.
5. Шляхами Великого Кобзаря: атлас / За ред. Н.О. Крижова. – К.: ДНВП «Картографія», 2014. – 87 с.

TO THE ANNIVERSARY OF TARAS SHEVCHENKO

N. Gordienko, Yu. Alekseyeva, D. Rodkin

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine. E-mail: seemAl@kdu.edu.ua

The article shows how the department of automatic control systems and electric drive of Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University is involved in preparations for the celebration of the 200th anniversary of the birth of T. Shevchenko. It is emphasized that on a technical department it is possible to conduct activities of humanitarian orientation that enhance the outlook of department staff, students, develop a sense of patriotism and pride for their country.

Key words: museum, anniversary, Kobzar, giant of national culture.

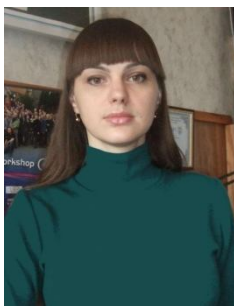
REFERENCES

1. Gordienko N.O., Alekseeva Ju.O. To the 200th anniversary of the birth of Taras Shevchenko // "Electromechanical and Power Systems, methods, modeling and optimization". Scientific Papers of the XII International Scientific and Technical Conference of Young Scientists and Specialists in Kremenchuk. April 10–11, 2014. – Kremenchuk: KrNU, 2014. – PP. 266–267. [in Ukrainian]
2. Dziuba I. Taras Shevchenko. Life and Work. – Kyiv, 2008. – PP. 25–29. [in Ukrainian]
3. Yatsyuk B. Painting and Graphics of Taras Shevchenko. – Kyiv, 2003. – PP. 33–38. [in Ukrainian]
4. National Museum of Taras Shevchenko: album. – Kyiv, 2002. – PP. 51–68. [in Ukrainian]

5. By the Ways of the Great Poet: atlas / Ed. N.O. Kryzhova. – Kyiv: DNVP "Cartographiya", 2014. – 87 p. [in Ukrainian]

Гордієнко Наталія Олександрівна,
навчальний майстер кафедри «Системи автоматичного управління
та електропривод» КрНУ,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна,
Тел. (05366) 3-11-47.
E-mail: natalya.gordiyenko@gmail.com.

Алексєєва Юлія Олександрівна,
асистент кафедри «Системи автоматичного управління
та електропривод» КрНУ,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна,
Тел. (05366) 3-11-47,
E-mail: aljual@mail.ru

Родькін Дмитро Йосипович,
д.т.н., професор, завідувач кафедри «Системи автоматичного
управління та електропривод» КрНУ,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна,
Тел. (05366) 3-11-47,
E-mail: saue@kdu.edu.ua